

UZAKTAN EĞİTİMLE UYGULAMALI DERS ALAN ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ¹

DETERMINING THE ATTITUDES OF STUDENTS TAKING ONLINE APPLIED PRACTICE COURSES TOWARDS DISTANCE EDUCATION

Zeynep TUNCER

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul/Türkiye
ORCID: 0000-0001-5103-6407

Prof.Dr. Nadir ÇELİKÖZ

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul/Türkiye
ORCID: 0000-0003-3826-0070

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarını belirlemektir. Veri toplama aracı olarak 35 maddeden oluşan Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmış ve ölçek 10 farklı bölümde öğrenim gören, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan toplam 236 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde, tüm katılımcıların ölçekten aldığı puanların aritmetik ortalaması 2,59 ve standart sapması 0,93 olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki 19 madde için öğrenciler olumsuz görüş bildirmiş, 15 madde için kararsız kalmış, yalnızca 1 madde için olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu bulgulara göre, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler aynı zamanda öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumunun, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmak için de kullanılmıştır. Bu doğrultuda konservatuvar, diş hekimliği, tıp ve müzik öğretmenliği bölümleri incelenmiştir. Bölümlere göre farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda diş hekimliği öğrencilerinin puanlarının aritmetik ortalaması 2,52; tıp öğrencilerinin 2,55; konservatuvar öğrencilerinin 2,61 ve müzik öğretmenliği öğrencilerinin 2,73 olarak, anlamlılık değeri (p) ise 0,82 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak bu bölümlerdeki öğrencilerin, uzaktan eğitime karşı tutumlarının, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Uygulamalı Ders, Tutum

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes of students who take online applied practice courses towards distance education. Uzaktan Eğitime Yönelik Kaygı Ölçeği (Attitude Scale towards Distance Education) which consists of 35 items was used as data collection tool. The scale was applied to a total of 236 students studying in 10 different departments and taking applied practice courses with distance education. When the data were examined, the mean of the scores obtained by all participants from the scale was calculated as 2,59 and the standard deviation as 0,93. Students gave negative opinions for 19 items in the scale, were undecided for 15 items, and gave positive opinions for only 1 item. According to these findings, it was determined that the students taking online applied practice courses had a negative attitude towards distance education. The data were also used to research whether students' attitudes towards distance education differ according to their departments. Accordingly, conservatory, dentistry, medicine and music teaching departments were examined. One-way ANOVA test was used to determine whether there was differentiation according to the departments. As a result of the analysis, the mean of the dentistry students' scores was calculated 2,52, the medical students' 2,55, the conservatory students' 2,61 and music teaching students' 2,73, and significance value (p) was calculated as 0,82. As a result, it was determined that the attitudes of the students in these departments towards distance education did not differ according to the departments they studied.

Keywords: Distance Education, Applied Practice Course, Attitude

1. GİRİŞ

Günümüzde, teknolojinin sağlık, ticaret, ulaşım ve eğitim gibi birçok alanda büyük bir etkisi bulunmaktadır (Ural, 2015). Hastanelerdeki ileri teknoloji sayesinde birçok insanın hayatı kurtulmakta, görüntülü konuşmalar ile ülkeler arası toplantılar yapıp ticaretin hareketliliği kolaylaştırılmakta, geçmişte günler hatta aylar süren

¹ Bu makale, "Uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüş ve tutumlarının belirlenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

yolculuklar günümüzde birkaç saatte tamamlanmaktadır. Yani, teknolojiyi doğru ve etkili bir biçimde kullanmak, insan ömrünü uzatmayı ve hayatı kolaylaştırmayı sağlayabilmektedir. Tüm bunların yanı sıra teknolojik yenilikler, öğrenmenin ve eğitimin yapısını da büyük ölçüde değiştirmektedir (Warschauer, 2007). Örneğin; farklı görüşler olmakla birlikte, çıkış noktası yaklaşık olarak 1800'lü yıllara dayanan uzaktan eğitimin, teknolojik gelişmelerin etkisiyle fazlaca değiştiği açıktır. Öğretmenlerin mektup göndererek öğrencilere ders anlatmasıyla ortaya çıktığı düşünülen uzaktan eğitim, aradan geçen yüzyıllarda teknolojinin gelişmesiyle birlikte gazete, radyo ve televizyon, telekonferans gibi araçlarla devam etmiştir (Bozkurt, 2016; Kaya, 2002; Verduin ve Clark, 1991). Son olarak günümüzde ise bilgisayar, tablet, telefon ve internet vasıtasıyla sürdürülmektedir. Ortaya ilk çıktığı dönemlerde, öğretmenlerin mektup göndermesi sebebiyle öğretmen ve öğrenci arasında yüz yüze etkileşimin olmamasının, eğitimin kalitesini düşürdüğü düşünülebilir. Ancak günümüzde öğrenciler, internet sayesinde gerçek bir sınıftaymış gibi öğretmenlerine anında soru sorabilir veya derse aktif bir şekilde katılabilir. Bu sebeple teknolojik gelişmelerin, eğitim alanına çok önemli katkılar yaptığı anlaşılmaktadır. Son yıllarda ülkemizde, hem okullardaki eğitimde akıllı tahta gibi teknolojik araçların kullanımı hem de uzaktan eğitim gibi farklı eğitim alanları yaygınlaşmıştır (S. Yıldırım, G. Yıldırım, Çelik ve Karaman, 2014). Bu yaygınlaşma sonucunda, internet bağlantısı ile bilgisayar, telefon, tablet gibi aygıtlar vasıtasıyla erişilebilen çevrimiçi ortamlar ile bilgisayar ve internet ağları aracılığıyla, seçtikleri yer ve zamanda derse katılan öğrenciler arasında işbirliğine dayalı öğrenmeyi destekleyen, yazılımla oluşturulmuş bir öğrenme ve öğretme ortamı olarak tanımlanan sanal sınıf gibi kavramlar eğitim alanında gündeme gelmiştir (Hiltz, 1995). Gerçek sınıfları aratmayacak nitelikteki sanal sınıflarla, öğrenci ve öğretmenler eşzamanlı olarak iletişim kurup ders yapabilmektedir.

Hem dünyada hem de ülkemizde, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her seviyesinde uzaktan eğitim kullanılabilmektedir (İşman, 2008). Türkiye'de 2000'li yılların başından itibaren, uzaktan/çevrimiçi eğitim, milyonlarca öğrenciye ulaşmaya başlamıştır (Bozkurt, 2017). Uzaktan eğitim, sağladığı avantajlar sayesinde ve teknolojik yeniliklerle birlikte hızla daha fazla öğrenciye ulaşmaktadır. Bu avantajların arasında hem öğretmen ve öğrencilere zaman gibi kolaylıklar sağlaması, hem de mekan ve zamansal olarak esnek olmasından dolayı okullarda verilen eğitime göre maliyetinin düşüklüğü yer almaktadır (Baturay, 2010; Bawaneh, 2021; Kaya, 2002). Ayrıca, yapılan bir araştırmada online eğitimin avantajlı ve esnek olmasının, öğrencilerin öğrenmesini ve memnuniyetini arttırdığı ortaya çıkmıştır (Mark, Sibley ve Arbaugh, 2005). Bu avantajlar sebebiyle, yakın gelecekte uzaktan eğitimin daha da yaygınlaşacağı öngörülmektedir (Gökmen, Duman ve Horzum, 2016). Bu konuda literatür incelendiğinde, uzaktan eğitim üzerine yapılmış yerli ve yabancı birçok çalışmaya rastlanmıştır. Bu konudaki çalışmaların fazlalığı da uzaktan eğitimin önemini gösterir niteliktedir. Ayrıca, birçok çalışmada da uzaktan eğitimin yaygınlaşmasının, özellikle 21. yüzyıldaki teknolojik gelişmeler sayesinde olduğu, gelişen teknoloji sebebiyle eğitim sisteminde yenilikler yapmanın zorunlu hale geldiği belirtilmiştir (Ağır, Gür ve Okçu, 2008; Kılınç, 2015; Levshov, Dzhura ve Chursinova, 2015; Natriello, 2005; Palloff ve Pratt, 2013; Simpson, 2002; Yücel, 2006). Bu açıdan düşünüldüğünde, uzaktan eğitim ilk ortaya çıktığı zamanlarda, öğrenci ve öğretmenlerin iletişim kurabilmek için günlerce beklemesi gereken mektuplar yoluyla sürdürülen eğitim, günümüz teknolojileri sayesinde öğrencilerin parmak kaldırarak derse katılabildiği bir hale gelmiştir. Günümüzde uzaktan eğitimin yalnızca geçmişe değil, aynı zamanda yüz yüze eğitime göre de avantajları bulunmaktadır. Örneğin; okul binaları yapmak, ısınmasını, temizliğini, bakımını sağlamak masraf gerektiren durumlardır. Uzaktan eğitimde herhangi bir binaya ya da zamana bağlı kalma zorunluluğu olmadığı gibi, Kaya'ya (2002) göre eğitimin niteliğini ve bireysel öğrenmeyi arttırma, fırsat eşitsizliğini en aza indirme gibi konularda da uzaktan eğitimin avantajları bulunmaktadır.

Günümüzde Türkiye'nin birçok bölgesinde yer alan üniversitelerin UZEM (Uzaktan Eğitim Merkezi) merkezlerinin olması, eğitim sistemimizde uzaktan eğitimin önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Teknolojinin hızla gelişmeye devam ettiği dünyada, gelecek kuşakların eğitim anlayışında belki de öğrenme ortamı olarak okullar yer almayacaktır. Bunun sağlanabilmesi için, yüz yüze eğitimde verilen eğitimin kalitesinde bir düşüş olmadan uzaktan eğitimle işlenebilmesi gereklidir. Şimdiye kadar çoğunlukla teorik derslerin uzaktan eğitimle verildiği, uygulamalı derslerin ise zorunlu olmadıkça uzaktan eğitimle yapılmadığı görülmektedir. Ancak; özellikle 2020 yılının başlarından itibaren, dünyanın karşı karşıya kaldığı küresel salgın nedeniyle, uygulamalı dersler yüz yüze yürütülemediği için uzaktan eğitimle işlenmesi gerekmiştir. Türkiye'deki üniversitelerde uygulamalı derslerin, birçok farklı bölüm ve fakülteye yayıldığı düşünüldüğünde, uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle işlenmesinde niteliğin arttırılması önemli bir konu haline gelmiştir. Özellikle yükseköğretim düzeyinde çevrimiçi ders alan öğrenci sayısı, diğer öğretim türlerine göre daha yüksektir (Allen ve Seaman, 2013). Hem bu gerekçeyle hem de Yıldırım vd. (2014) tarafından belirtildiği gibi uzaktan eğitimde gerekli tüm standartlar sağlansa bile, öğrenenin bu ortamlara yönelik tutum ve yaklaşımı,

doğru orantılı bir şekilde başarısını da etkileyeceği için bu çalışmada, uzaktan eğitim ile uygulamalı ders gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları araştırılmıştır. Uzaktan eğitimin gelecek yıllarda daha etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayabilmek için de öğrencilerin bu eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi önem teşkil etmektedir (Barış, 2015). Bu kapsamda, çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- ✓ Uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır?
- ✓ Uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, öğrenim gördükleri bölüme göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, nicel araştırma desenlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Tarama deseniyle yürütülen araştırmalarda, katılımcıların görüş, tutum ve özelliklerinin nicel olarak betimlenmesi amaçlanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018; Creswell 2014/2017). Bu çalışmada da, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilere anket uygulaması yapılmış ve öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise, 10 farklı bölümde öğrenim görmek olan toplam 236 öğrenciye ulaşılmıştır. Katılımcılara ait bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	149	63,1
	Erkek	87	36,9
TOPLAM		236	100
Öğrenim Düzeyi	Lisans	224	94,9
	Yüksek Lisans	4	1,6
	Doktora	8	3,3
TOPLAM		236	100
Bölüm	Konservatuvar (müzik, opera ve halk oyunları)	88	37,3
	Diş Hekimliği	62	26,3
	Tıp	33	14,0
	Müzik Öğretmenliği	21	8,9
	Mühendislik	9	3,8
	Ebelik	6	2,5
	Sahne Sanatları/Tiyatro	6	2,5
	Hemşirelik	5	2,1
	Çocuk Gelişimi	4	1,7
	Eczacılık	2	0,8
TOPLAM		236	100

2.3. Veri Toplama Aracı

2.3.1. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği

Uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumunu belirlemek için Kışla (2016) tarafından geliştirilmiş Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UEYTÖ) kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert olarak 1 (hiç katılmıyorum), 2 (katılmıyorum), 3 (kararsızım), 4 (katılıyorum) ve 5 (tamamen katılıyorum) şeklinde hazırlanmıştır. Yedi tanesi olumsuz, 28 tanesi olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden oluşan ölçek, tek faktör altında toplanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda açıklanan toplam varyans %28 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ,89 olarak hesaplanmıştır. Yapılan tüm analizlerin sonuçları doğrultusunda ölçeğin, uzaktan eğitim ile ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir (Kışla, 2016).

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma, uzaktan eğitim ile uygulamalı ders alan öğrencilerin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nicel araştırma desenlerinden tarama deseniyle yürütülen bu çalışmada verilerin toplanması için Kışla (2016) tarafından geliştirilen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS paket

programı kullanılmıştır. Araştırma soruları doğrultusunda, öncelikle 236 katılımcının tamamı için aritmetik ortalama ve standart sapma gibi değerler hesaplanmış, daha sonra ise uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu analizin yapılması esnasında kullanılan bağımsız değişkenler, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler; bağımlı değişken ise, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumu olmuştur.

Kullanılan ölçek 5'li likert tipi bir ölçek olduğu için, puan hesaplamada olumlu maddeler 5 en yüksek, 1 en düşük şeklinde ve olumsuz maddeler 1 en yüksek, 5 en düşük şeklinde hesaplanmıştır. Buna göre tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 175 ve en düşük puan 35'tir. Verileri analiz edebilmek için, ölçekten alınan puanların aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama puanlarının anlam ifade edebilmesi için likert tipi ölçeklerde sıra aralıklarının eşit olması gerekmektedir. Aralık genişlikleri, $Aralık\ Genişliği = (Dizi\ Genişliği) / (Yapılacak\ Grup\ Sayısı)$ formülü ile hesaplanmış, UEYTÖ 5'li likert tipi ölçek olduğu için bu ölçeğe ait aralık genişliği 0,80 ($5-1=4$ ve $4/5=0,80$) bulunmuştur (Tekin, 2019). Buna göre olumlu maddeler için aralıklar; "1,00-1,80=Hiç katılmıyorum", "1,81-2,60=Katılmıyorum", "2,61-3,40=Kararsızım", "3,41-4,20=Katılıyorum" ve "4,21-5,00=Tamamen katılıyorum" olarak, olumsuz maddeler için aralıklar ise; "1,00-1,80=Tamamen katılıyorum", "1,81-2,60=Katılıyorum", "2,61-3,40=Kararsızım", "3,41-4,20=Katılmıyorum" ve "4,21-5,00=Hiç katılmıyorum" şeklinde belirlenmiştir. Aritmetik ortalama ile elde edilen puan, katılımcıların genelinin uzaktan eğitime yönelik ne düzeyde olumlu tutumlarının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bulgular kısmında sunulan tabloların bir bütünlük içinde anlaşılabilmesi için ölçekten alınan puanlar da 5 üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre ölçekten alınabilecek en düşük puan 1,00 ve en yüksek puan ise 5,00'dır. Yüksek puan, bireyin uzaktan eğitime yönelik tutumunun daha olumlu olduğunu göstermektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilere uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin analizine ait bulgular yer almaktadır. Anket çalışmasıyla, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki Tablo 2'de, tüm ölçek için elde edilen bulgular gösterilmektedir.

Tablo 2. Ölçekten Alınan Puanlara Ait Bulgular

Ölçek	N	Alınan en düşük puan	Alınan en yüksek puan	Aritmetik Ortalama ($\bar{x}$)	Standart sapma (ss)
UEYTÖ	236	1,00	4,89	2,59	0,93

Yapılan analizlerde, katılımcılardan 2'sinin ölçekten alınabilecek en düşük puan olan 1,00 puan aldığı, 4'ünün de 4,89 puan aldığı tespit edilmiştir. Katılımcılardan 126'sı ortalama puan olan 2,59'un altında puan alırken, 110 kişi ise ortalamadan üzerinde puan almıştır. Sonuçları daha ayrıntılı bir biçimde gösterebilmek için ölçekteki bazı maddelere ait betimsel bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Ölçekteki Bazı Maddeler İçin Betimsel Bulgular

Maddeler	N=236	
	$\bar{x}$	ss
2. Uzaktan eğitim, kişinin öğrenme kapasitesini geliştiriyor.	2,40	1,34
3. Çoğu ders uzaktan eğitim ile yapılamaz.*	2,06	1,24
9. Uzaktan eğitim, eğitimin kalitesini artırıyor.	2,26	1,27
15. Uzaktan eğitimde kullanılan araç ve gereçlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,61	1,24
16. Uzaktan eğitime ilgi duyuyorum.	2,58	1,41
19. Uzaktan eğitim ile aldığım derslere daha iyi motive oluyorum.	2,34	1,33
23. Uzaktan eğitim, yapısı itibarıyla verimliliği artırıyor.	2,35	1,29
25. Uzaktan eğitimin, geleceğin eğitim biçimi olacağını düşünüyorum.	2,85	1,35
28. Üniversitelerde bazı derslerin uzaktan eğitim ile verilmesini uygun görüyorum.	3,66	1,29
29. Uzaktan eğitim ile daha iyi öğreniyorum.	2,40	1,32
30. Uzaktan eğitimde, öğretim elemanları ve öğrenciler arasında iletişim kopukluğu yaşanıyor.*	2,09	1,14
35. Uzaktan eğitimin, sosyalleşmeyi sınırlayacağına inanıyorum.*	2,01	1,19
Tüm maddeler için	2,59	0,93

*Madde olumsuz olduğu için ters puanlama yapılmıştır.

Tablo 3'teki örnek maddeler ve ölçeğin tamamı incelendiğinde, öğrencilerin genel olarak "katılmıyorum" ve "kararsızım" cevaplarını verdiği tespit edilmiştir. Daha önce hesaplanan dizi aralıklarına göre bakıldığında, tüm ölçekte 3,41 puanın üzerinde olarak yalnızca 28. madde (Üniversitelerde bazı derslerin uzaktan eğitim ile verilmesini uygun görüyorum.) için 3,66 aritmetik ortalamayla "katılıyorum" aralığında sonuç çıkmıştır. En olumsuz tutuma dair sonuç ise 35. madde (Uzaktan eğitimin, sosyalleşmeyi sınırlayacağına inanıyorum.) için

2,01 ortalama ile “katılıyorum” (madde ters puanlanmıştır) aralığında çıkmıştır. Ölçekte düz ve ters puanlanan tüm maddeler incelendiğinde, hiçbir madde için 1,00-1,80 ve 4,21-5,00 aralığında sonuç çıkmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin tutumlarına göre toplamda 19 madde 1,81-2,60 aralığında, 15 madde 2,61-3,40 aralığında ve 1 madde 3,41-4,20 aralığında çıkmıştır. Hem bu bulgulardan anlaşıldığı gibi hem de ölçekten alınan puanların aritmetik ortalamasının 2,59 olarak hesaplanmış olması, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının “1,81-2,60=katılmıyorum” aralığında ve olumsuz olduğunu ifade etmektedir. Ancak aynı zamanda, öğrencilerin büyük bir kısmının uzaktan eğitime tamamen karşı olmadığı ve bazı dersleri uzaktan eğitim ile almayı uygun buldukları ($\bar{x}=3,66$) tespit edilmiştir. Bunun yanında, yine öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun uzaktan eğitim yoluyla ders alırken sosyalleşemediklerini ($\bar{x}=2,01$) ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırma soruları kapsamında, elde edilen veriler öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre de incelenmiş ve öğrenim görülen bölüme göre uzaktan eğitime yönelik tutumun değişip değişmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan 236 öğrenci, 10 farklı bölümde öğrenim görmektedir. Bu 10 bölümden 6’sında 10’dan az katılımcı bulunması sebebiyle, bölümlere göre yapılan incelemeye yalnızca 4 bölüm dahil edilmiştir. Bu 4 bölüm katılımcı sayısına göre sırasıyla; konservatuvar, diş hekimliği, tıp ve müzik öğretmenliği şeklindedir. Bu bölümlere ait katılımcılardan elde edilen betimsel bulgulara aşağıdaki Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Konservatuvar, Diş Hekimliği, Tıp ve Müzik Öğretmenliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilere Ait Betimsel Bulgular

Bölüm	N	$\bar{x}$	ss
Konservatuvar	88	2,61	1,11
Diş Hekimliği	62	2,52	0,89
Tıp	33	2,55	0,67
Müzik Öğretmenliği	21	2,73	0,86

Tablo 4’te görüldüğü gibi, en yüksekten en düşüğe doğru aritmetik ortalama puanları sırasıyla müzik öğretmenliği, konservatuvar, tıp ve diş hekimliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere aittir. Müzik öğretmenliği ve konservatuvar bölümlerine ait ortalama puanlar (2,73 ve 2,61) “2,61-3,40=kararsızım” aralığında çıkmıştır. Tıp ve diş hekimliği bölümlerine ait ortalama puanların ise (2,55 ve 2,52) “1,81-2,60=katılmıyorum” aralığında olduğu görülmektedir. En yüksek ve en düşük aritmetik ortalamaya sahip bölümler arasında yalnızca 0,21 puanlık bir fark tespit edilmiştir. Bu 4 bölümde öğrenim gören öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumun farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. ANOVA testine ait bulgular, aşağıdaki Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Tek Yönlü Varyans Analizine (ANOVA) Ait Bulgular

	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	,862	3	,287	,308	,820
Grup içi	186,835	200	,934		
Toplam	187,697	203			

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarının gösterildiği Tablo 5’te, anlamlılık oranının (p) 0,82 olarak hesaplandığı ve bu değer 0,05’ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durumda, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan 236 öğrenciye Kışla (2016) tarafından geliştirilen Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UEYTÖ) uygulanmış ve elde edilen verilerle, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma soruları kapsamında, hem genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumu hem de öğrenim gördükleri bölümlere göre tutumlarının farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu kapsamda, çevrimiçi anket şeklinde hazırlanan ölçekten elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, 236 öğrencinin ölçekten aldığı puanların aritmetik ortalaması 5 üzerinden 2,59 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 1,00 ve en yüksek puanın 5,00 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin ortalama puanının (2,59), ölçek için belirlenen dizi aralıklarından “1,81-2,60=katılmıyorum” aralığında olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, her bir ölçek maddesi detaylı bir şekilde incelendiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitime tamamen karşı olmadığı, bazı derslerin uzaktan eğitimle verilmesini uygun buldukları ancak çoğu dersin uzaktan eğitimle işlenemeyeceği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Ölçekteki 19 madde için öğrencilerin aldığı puanlar, öğrencilerin olumsuz görüş bildirdiği, 15 madde için de kararsız kaldıkları

sonucunu vermiştir. Geriye kalan 1 madde için olumlu sonuç elde edilmiş olsa da ölçeğin geneline bakıldığında, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının olumsuz olduğu anlaşılmıştır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre yapılan analizlerde, katılımcı sayısı 20’den fazla olan 4 bölüm (konservatuvar, diş hekimliği, tıp ve müzik öğretmenliği) incelenmiştir. Bu bölümlere ait verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda, anlamlılık oranı (p) 0,82 olarak hesaplanmıştır. Anlamlılık oranının 0,05’ten küçük olduğu durumlarda bağımsız değişkenler arasında farklılaşmanın olduğu; 0,05’ten büyük olduğu durumlarda ise bağımsız değişkenler arasında farklılaşmanın olmadığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmada incelenen bölümlere ait anlamlılık oranı 0,05’ten büyük olduğu için, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bölümlere ait aritmetik ortalamalar müzik öğretmenliği için 2,73; konservatuvar için 2,61; tıp için 2,55 ve son olarak diş hekimliği için 2,52 puan olarak hesaplanmıştır. En yüksek ortalamaya sahip müzik öğretmenliği ve en düşük ortalamaya sahip diş hekimliği bölümleri arasında sadece 0,21 puan olduğu görülmektedir. Hem ANOVA testinden elde edilen sonuç hem de ortalama puanlar göz önünde bulundurulduğunda, bahsedilen 4 bölümde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının birbirine benzer olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen tüm bu sonuçlar, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrencilerin, öğrenim gördükleri bölüm fark etmeksizin, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu göstermektedir. İleride bu olumsuz tutumu etkileyen faktörler araştırılıp öğrencilerin yaşadığı problemlerin giderilmesi için çözüm önerileri sunulabilir. Ayrıca bu olumsuz tutumun altında yatan sebeplerden biri de, küresel salgın sebebiyle öğrencilerin alışmış olduğu yüz yüze eğitimden ve sosyalleşme fırsatı buldukları kampüs ortamından bir anda uzaklaşıp, tercih hakkı sunulmadan uzaktan eğitime geçmiş olmaları olabilir. Bu derslerin yürütücüsü olan öğretim elemanları açısından düşünüldüğünde, yine aynı şekilde aniden uzaktan eğitime geçilmesi, derslerini uzaktan eğitime göre planlamalarında aksaklıklar yaşamalarına sebep olmuş olabilir. Tüm bunların dışında, evlerinde kendilerine ait bilgisayar, tablet, akıllı telefon veya kesintisiz bir internet bağlantısı olmayan öğrencilerin var olduğu bilinmektedir (Durak, Çankaya ve İzmirli, 2020). Bu sebeple de öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları olumsuz yönde etkilenmiş olabilir. Uzaktan eğitim için gerekli araç ve gereçlere sahip olan öğrencilerin bile, derslerin internet kotasını çok fazla tüketmesi sebebiyle sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Karahana, Bozan ve Akçay, 2020). Yapılan bir çalışmada, bazı öğrenciler internet hızı ve bağlantısında yavaşlama ve kopukluklar olduğu için uzaktan eğitim derslerinde zorluk yaşadıklarını bildirmişlerdir (Sakarya ve Zuhal, 2020). Bunlara ek olarak, uygulamalı derslerde her bir öğrenci öğrenim gördüğü bölüme göre müzik aleti, deney malzemeleri ve laboratuvar ortamı gibi farklı araç gereç ve ortamlara ihtiyaç duymaktadır. Tüm bu faktörlerin etkisiyle, uzaktan eğitim sürecinin niteliği düşmüş ve öğrencilerin tutumları olumsuz yönde etkilenmiş olabilir.

Anketten elde edilen sonuçlara göre öğrenciler, uzaktan eğitimin geleceğin eğitim biçimi olacağı konusunda kararsız kalmış olsa da, bu alanda incelenen çalışmalar, uzaktan eğitimin gün geçtikçe daha fazla yaygınlaştığını ve önem kazandığını göstermektedir. Bu durumda, uzaktan eğitimde yaşanan sorunların araştırılıp önüne geçilmeye çalışılması, eğitimin kalitesini de arttıracaktır. Bunun için, öğrencilerin uzaktan eğitimden ne beklediği, nasıl tutum sergilediği, hangi açılardan etkili ve hangi açılardan eksik kaldığını düşündüklerini tespit etmek gerekmektedir. Bu sayede, özellikle beceriye dayalı olan uygulamalı derslerin de uzaktan eğitimle işlenmesi daha nitelikli hale getirilebilir. Uzaktan eğitimle ilgili birçok çalışma yapılmış olsa da, araştırmacılar uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle işlenmesini daha nitelikli hale getirmek üzerine çalışmalar yapabilirler. Bu çalışmada, uzaktan eğitimle uygulamalı ders alan öğrenciler üzerine araştırma yapılmıştır. Diğer çalışmalarda bu konu üzerine öğretim elemanlarının görüşleri araştırılabilir. Öğrencilerle birebir etkileşimde olan öğretim elemanları, öğrencilerin yaşadığı sorunları daha iyi gözlemleyebilir ve bu konuda kendi dersleri için bazı stratejiler geliştirmiş olabilirler. Bu sebeple, onların görüş ve önerilerini araştırmak da eğitimin niteliğini arttırmak için önemli katkılar sağlayabilir.

KAYNAKLAR

Ağır, F., Gür, H. ve Okçu, A. (2008). Uzaktan eğitime karşı tutum ölçeği geliştirmeye yönelik geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 3(2), 128-139.

Allen, I. E., ve Seaman, J. (2013). *Changing course ten years of tracking online education in the United States*. 10 Mayıs 2020 tarihinde, <https://eric.ed.gov/?id=ED541571> adresinden erişildi.

Barış, M. F. (2015). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(2), 36-46.

- Baturay, M. H. (2010). Video konferansla pediatrik EKG eğitimi alan tıp eğitimcilerinin memnuniyetleri ile bu teknolojiyi benimseme düzeyleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 145-160.
- Bawaneh, A. K. (2021). The satisfaction level of undergraduate science students towards using e-learning and virtual classes in exceptional condition Covid-19 crisis. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 22(1), 19-32.
- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğretene-öğrenen rollerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Creswell, J. W. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3. bs.). (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten Kitap. (2014).
- Durak, G., Çankaya, S. ve İzmirli, S. (2020). Covid-19 pandemi döneminde Türkiye’deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 14(1), 787-809.
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ. ve Horzum, M. B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.
- Hiltz, S. R. (1995). Teaching in a virtual classroom. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(2), 185-198.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Karahan, E., Bozan, M. A. ve Akçay, A. O. (2020). Sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin pandemi sürecindeki çevrim içi öğrenme deneyimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 201-214.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılınç, M. (2015). *Uzaktan eğitim uygulamalarının etkililiği üzerine bir araştırma “İnönü Üniversitesi uzaktan eğitim merkezi ilahiyat lisans tamamlama programı örneği”*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kışla, T. (2016). Uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 285-271.
- Levshov, A. V., Dzhura, S. G. ve Chursinova, A. A. (2015). The outlook of application of artificial intelligence in distance education. (Der.). *The Universe Ethic Algorithms* içinde (s. 260-268). Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Mark, R. B., Sibley, S. D. ve Arbaugh, J. B. (2005). A structural equation model of predictors for effective online learning. *Journal of Management Education*, 29(4), 531-563.
- Natriello, G. (2005). Modest changes, revolutionary possibilities: Distance learning and the future of education. *Teachers College Record*, 107(8), 1885-1904.
- Palloff, R. M., ve Pratt, K. (2013). *Lessons from the virtual classroom: The realities of online teaching*. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Sakarya, G. ve Zuhail, O. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan keman eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 795-817.
- Simpson, O. (2002). *Supporting students in online, open and distance education* (2. bs.). New York: Stylus Publishing.
- Ural, M. N. (2015). Antik Yunan’da “teknik”: Teknoloji felsefesi tarihine genel bir bakış. *Mavi Atlas*, (4), 136-144.
- Verduin, J. R., ve Clark, T. A. (1991). *Distance education: The foundations of effective practice*. San Francisco: Jossey-Bass.

Warschauer, M. (2007). The paradoxical future of digital learning. *Learn Inq*, 1, 41-49.

Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 365-370.

Yücel, A. S. (2006). E-learning approach in teacher training. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(4), 123-131.